

cobsen om tiden 1850-1997. I disse afsnit beskrives især udviklingen i lovgivningen og administrationen i praksis, og de rummer derfor solid historisk baggrundsviden om forskellige materialetyper. I 1920'erne og 1930'erne blæste f.eks. umilde vinde ind over småtryk. Ikke alene undlod man på Det kgl. Bibliotek at reklamere for manglende småtryk, man kasserede også hele kapsler af velordnet materiale. Ved Statsbiblioteket indsamlede biblioteksassistent Ingrid Appel derimod gennem mange år alle disse småtryk særdeles nidkært, og forskellene i håndhævelsen af pligtafleveringen af småtryk medførte endnu i midten af 1940'erne en voldsom polemik mellem de to biblioteker. Alt andet lige må det betyde, at Statsbiblioteket har en bedre dækning af dette materiale.

Interessant er også bogens 2. del om specielle aspekter vedrørende enkelte materialetyper. Kartografen Henrik Dupont har skrevet om kort og billeder, ballet- og musikhistorikeren Knud Arne Jürgensen om afleveringen af musikali-

er, historikeren Svend Larsen om aviser og historikeren John T. Lauridsen om forbudte bøger (herunder klausuleringen) samt juristen Peter Bluhme om retlige karakteristika i et internationalt perspektiv og juristen Jens Søndergård om forholdet mellem afleveringspligten og ejendomsretten. Som det fremgår, er der tale om et fornuftigt udvalg af problematikker. Den nye pligtafleveringslov fra 1997 undtog for første gang Færøerne og Grønland, og den hidtidige pligtaflevering og de fremtidige anskaffelsesproblemer vedrørende disse dele af riget kunne nok have fortjent en selvstændig fremstilling. Af de nævnte bidrag har John T. Lauridsens artikel »På kant med loven. Bogforbud, beslaglæggelser og klausulering« (s. 223-264) særlig interesse, blandt andet fordi den rummer en første oversigt over beslaglagte bøger i det 20. århundrede. Med blandt andet dette bidrag som en af de få undtagelser er ingen af disse to værker dog folkelæsning.

Kenn Tarbensen

HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

Ole Hyldtoft: *Statistik. En introduktion for historikere*. (Systime, 1999). 269 s., 230 kr.

Med denne udgivelse dækker Hyldtoft et behov for en anvendelig lærebog i omgang med kvantitative historiske kilder. Det er en grundig bog, der behandler mange af de problemstillinger, historikere kan komme ud for. Der er også en grundig præsentation af forgængerne på feltet: Bernt Schiller og Birgitta Odén: *Statistik för historiker*, 1970; Erling Olsen: *Statistik for historikere*, 1976; Hans Chr. Johansen: *Videregående statistik*

for historikere, 1976 og Axel Kjær Sørensen: *Statistik for historiestuderende*, 1973ff (6. udg. 1994). I forhold til dem er Hyldtofts fremstilling først og fremmest større, den behandler flere emner, og den giver sig bedre tid til at forklare og eksemplificere de behandlede metoder. Af større områder nævner Hyldtoft selv, at stikprøvetæori og demografi ikke er medtaget, men der er selvfølgelig henvisninger til gængse lærebøger i disse emner. Udgivelsen kan mageligt erstatte forgængerne, hvor demografi heller ikke tages op, og hvor stikprøver hos Johansen og Kjær

Sørensen er meget kortfattet behandlet og hos Schiller og Odén kun sporadisk berøres. I sværhedsgrad ligger den mellem de hidtidige, undtagen Johansen, der kun behandler regressionsanalyse, og lærebøger for statskundskabsstuderende.

Problemet med lærebøger i statistik for historikere er, at de studerendes forudsætninger og incitament til at sætte sig ind i emnet er meget forskellige. Nogle kommer med en fortrolighed med matematiske udtryk fra deres studentereksamen, andre har tidligt i deres uddannelse valgt talbehandling fra. Den foreliggende håndbog kan næppe læses af den forudsætningsløse uden en grundig gennemgang ved en kyndig underviser og megen øvelse under vejledning. Men bruges der et par timer om ugen i et semester, som teksten er dimensioneret til, så skulle det nok lykkes at lære næsten alle at beregne en simpel vækstrate og at omgås procentberegninger nogenlunde ædrueligt. Nærværende anmelder har i 25 år haft dette mål med et langt mindre introduktionskursus for århusianske historiestuderende og er ikke altid blevet skuffet i de efterfølgende økonomiopgavebesvarelser. Procentberegninger kan være svære nok, som eksempel herpå har Hyldtoft s. 193, at »andelen af stemmer på P. Holm vokser fra 13,1% til 68,7%, eller med 55,6%«.

Det er naturligvis ikke rigtigt. Andelen vokser med $(68,7 - 13,1)/13,1$ altså 424%. Der skal vågne studenter til at se, at Hyldtofts efterstående forklaring af »denne procentdifference« er det samme, som han s. 163 kalder procentpoint.

Bogen er traditionelt og logisk bygget op. Først behandles på 15 sider tabeller og deres udformning og tolkning, dernæst på 29 sider diagrammer og figurer. Så følger 24 sider om indekser, deres beregning og anvendelser. Fra kapitel 5 om niveau, spredning og normalfordeling bliver gennemgangen mere sofistikeret, idet de næste kapitler tager fat i regressionens og korrelationens beregning, tolkning og anvendelse. Dertil bruges i alt 65 sider. Det for historikere så vigtige kapitel 8 om tidsserier fylder 15 sider og kunne jo først placeres her, da også den regressionsbaserede trendanalyse tages op. Kapitel 9 behandler på 20 sider nominale variabler (hvor tælleenheden kun har et navn og ikke kan størrelsesangives f.eks. mand-kvinde) og den nyttige χ^2 test, der giver et mål for, hvor tæt to fordelinger ligger på hinanden. De to sidste kapitler er meget informationsmættede og giver træk af statistikkens historie samt en oversigt over nogle kvantitative historiske studier på dansk grund. Der sluttet af med øvelsesopgaver og registre.

Axel Kjær Sørensen

HISTORIEVIDENSKAB

Ole Vind: *Grundtvigs historiefilosofi*. (Gyldendal, 1999). 645 s., 300 kr.

Næppe nogen anden dansker har skrevet så meget i så mange forskellige genrer om så mange forskellige emner og med så stort samfundsmæssigt gennemslag

som N.F.S. Grundtvig. Når han skulle beskrive sig selv på titelblade til sine værker, var det hverken som digter, politiker, folkelig leder eller andet, men enten som præst eller som historiker. Skønt mange danske gennem mere end 150 år har benyttet sig af og ladet sig inspirere af